

Derde concept d.d. 18 april 1997 over de Huisnummering van Bergen NH.
Auteur: M.P. van de Graaf (Bob)

Huisnummering

De Algemene Politie Verordening van Bergen geeft een aantal aanwijzingen met betrekking tot de vereiste huisnummering in de gemeente.

1893: In het gemeentearchief bevindt zich een mededeling dat op 14 augustus 1893 een Herzieningsverordening werd goedgekeurd en afgekondigd. De tekst daarvan is niet aanwezig.

1897: Op 3 maart 1897 zenden B. en W. aan het Provinciaal Bestuur van Noordholland het concept voor een politieverordening. Deze werd (waarschijnlijk) in 1903 goedgekeurd en afgekondigd. De tekst van het concept is ongedateerd; een definitieve tekst, al of niet gedrukt, is niet in het archief aanwezig. De artikelen 1, 2 en 3 van het concept luiden als volgt:

- *Artikel 1. Alle woonhuizen worden met een doorlopend nummer gemerkt. Nieuw gestichte gebouwen worden gemerkt met het voorgaande nummer, met bijvoeging van de letter a, b of c, enz. De letters worden ter grootte van 3 centimeters gesteld in zwarte olieverf aan den hoofdingang van het gebouw, of op eene andere van den openbare weg meest zichtbare plaats.*

- *Artikel 2. De eigenaars zijn verplicht op hunne kosten de letters en nummers te doen plaatsen en in goed leesbaren staat te onderhouden.*

- *Artikel 3. Wanneer een algemeene vernummering noodig wordt geacht, zal deze voor rekening der gemeente worden uitgevoerd. De eigenaars of gebruikers der gebouwen zullen de vernummering hunner woning moeten toelaten.*

(Bron: Stukken over te brengen naar Secretariearchief, inv.nr. 17).

1899: 'Nieuwe huisnummering niet nodig'

In verband met de volkstelling van 1900 (de 9de volkstelling) vraagt het Provinciaal Bestuur van Noord-Holland in een brief van 13 oktober 1899 aan de gemeente of een nieuwe huisnummering heeft plaats gehad dan wel of de bestaande nummering zorgvuldig is gezien.

(Bron: Stukken over te brengen naar Secretariearchief, inv.nr. 25).

De gemeente antwoordt op 16 oktober 1899 aan de Commissaris der Koningin: 1. *'dat na gedaan onderzoek is gebleken dat eene nieuwe huisnummering niet nodig was, maar dat de bestaande huisnummering zorgvuldig is herzien'*;

2. *'dat geheel nieuwe bevolkingsregisters zijn gemaakt'* enz.

(Bron: Secretariearchief 1811-1921, inv.nr. 117).

1907: Nieuwe Algemene Politie Verordening

Op 10 april 1907 stelt de Raad van Bergen een Algemene Politie Verordening voor de gemeente Bergen vast. In hoofdstuk 1, artikel 1, wordt de gemeente in 8 wijken verdeeld, te weten:

Wijk	A	de Buurt
	B	het Oudburg
	C	het Oostdorp
	D	de Sluispolder
	E	de Bergermeer
	F	de Philistein
	G	het Duin
	H	Bergen aan Zee

Artikel 1 vervolgt: *De kadastrale secties in deze gemeente bekend onder de hierboven aangegeven letters, vormen tevens de wijken, onder dezelfde letter aangegeven. Een uitzondering hierop maken de wijken D en E. Hetgeen kadastraal bekend is onder sectie D en op de verzamelkaart der kadastrale plans beschreven staat onder Sluispolder, behoort voor zoover het gedeelte dezer sectie in werkelijkheid tot de Bergermeer behoort, tot wijk E; wijk D wordt daardoor zoveel kleiner.*

Woonhuizen en gebouwen worden met een nummer en wijkletter gemerkt. In iedere wijk wordt met één aangevangen en worden de gebouwen in die wijk verder met een doorlopend nummer gemerkt.

Nieuw gestichte gebouwen worden gemerkt met het voorgaande nummer met bijvoeging van a, b of c, enz. De nummers en letters worden ter grootte van 3 centimeters gesteld, in zwarte olie verf aan den hoofdingang van het gebouw of op eene andere van den openbare weg meest zichtbare plaats.

Artikel 2 en 3 zijn identiek aan de hierboven weergegeven artikelen.

(Bron: Stukken over te brengen naar Secretariearchief, inv.nr. 17).

1907: Vernummering in verband met gewijzigde politieverordening.

In de vergadering van B. en W. van 7 november 1907 deelt de voorzitter mee *'dat eene vernummering der huizen in verband met de gewijzigde politieverordening spoedig ter hand zal worden genomen'*.

Op 21 november deelt hij mede *'dat de gebouwen in deze gemeente, met inachtneming van de Wijkverdeling zoals de Politieverordening die aangeeft, opnieuw genummerd zijn'*.

Besloten wordt de schilders Bogtman, Weijers en Meijer uit te nodigen naar deze vernummering, die voor rekening der gemeente geschiedt, in te schrijven en de voorzitter te machtigen deze vernummering aan den laagsten inschrijver op te dragen, indien de inschrijvingsom het bedrag van f 100,- niet te boven gaat. Ook aan Punt en Van der Kerk zal voor hun werkzaamheden inzake deze vernummering eene beloning worden toegekend. (6 december: het werk is gegund aan A. Bogtman en zoon voor f 60,-) – (18 december: Punt en Van der Kerk krijgen ieder f 9,-).

(Bron: Secretariearchief 1811-1921, inv.nr. 28).

1907: Eerste register van de wijken en huisnummers

Veldwachter J. van der Kerk stelt in 1907 een boek samen: *'Register van de wijken en nummers der huizen'*. De wijken hebben letters en tussen haakjes wijknamen. Binnen de wijkletters, die bovenaan de bladzijden van het boek worden weergegeven, lopen de huisnummers slingerend door de wijken, volgens een thans niet duidelijk routesysteem. Waar een nummer naar een andere straat verspringt, wordt de naam van die straat bij dat volgende nummer vermeld.

Bijvoorbeeld: bij nummer 8 in wijk A wordt de Kerkstraat vermeld; de nummers in die straat lopen t/m 16. Bij nummer 17 staat Kleine Dorpsweg; de nummers lopen t/m 55a.

Bij nummer 56 staat Hoopweg; de nummers lopen t/m 67. Enzovoorts.

De nummers lopen als volgt op:

Wijk	A	(de Buurt)	nrs.	1 t/m 399
	B	(Het Oudburg)		1 t/m 64
	C	(Oostdorp)		1 t/m 183
	D	(de Sluispolder)		1 t/m 50
	E	(Bergermeer)		1 t/m 37
	F	(Philistijn)		1 t/m 38
	G	(het Duin)		1 t/m 6
	H	(Bergen aan Zee)		1 t/m 66

Achter ieder huisnummer staat de naam van de hoofdbewoner.

Voorbeeld van vermelding in het boek:

Onder A (de Buurt): 341 J. Brakenhoff (aan de Bergerweg).

(Bron Statisch Archief Bergen, zonder inv.nr.).

1913: Het register van 1907 bijgewerkt.

Het boek bevat de mededeling dat Van der Kerk het in 1913 heeft bijgewerkt. De bijwerking is het gevolg van verhuizingen van de hoofdbewoners.

1916: De wijken A en C over genummerd.

Blijkbaar hadden er sinds 1913 zoveel verhuizingen plaats gevonden en waren er zoveel percelen nieuw bebouwd, dat de in 1907 vastgestelde nummering moest worden uitgebreid, althans die van de wijken A (de Buurt) en C (Oostdorp).

Deze twee wijken worden in november en december 1916 door Van der Kerk over genummerd. De herziening staat op nieuwe, in het boek bevestigde bladzijden. Er worden geen wijknamen en straatnamen vermeld, alleen de wijkletters en huisnummers.

De nummers in wijk A lopen dan van 1 t/m 839 (voorheen 399).

In wijk C van 1 t/m 310 (voorheen 183).

Voorbeeld van de vermelding in het boek:

Onder A: 734 J. Brakenhoff.

(Bron Statisch Archief Bergen, zonder inv.nr.).

1918: Tweede register van de huisnummers.

Door P.N. Baltus en J. van der Kerk wordt een nieuw boek samengesteld: *'Register van de nummers van de huizen'*. Het toont niet zoals dat van 1907 de wijknamen maar enkel de wijkletters A t/m H en de huisnummers. Deze zijn:

Wijk	A	nrs.	1 t/m 847
	B		1 t/m 64

C	1 t/m 311
D	1 t/m 52
E	1 t/m 38
F	1 t/m 38
G	1 t/m 6
H	1 t/m 71

Evenals in het register van 1907 lopen de nummers zonder bepaald routesysteem door de wijken. Straatnamen worden niet vermeld. Wederom staan de namen van de hoofdbewoners achter de huisnummers.

Het boek werd in april 1918 aangelegd en driemaal door Van der Kerk bijgewerkt: tot 10 november 1918, tot 15 juli 1919 en tot 14 januari 1920. (Met laatsgenoemd jaartal is kennelijk geknoeid: van de nul is met een dikkere pen een negen gemaakt, zodat men 1929 leest. Om welke reden dat gebeurde is onbekend, maar 1920 is, gezien de geheel nieuwe opzet uit 1920/1921 van straatnamen en huisnummers, onzin).

(Bron Statisch Archief Bergen, zonder inv.nr.).

1920: Wijziging Algemene Politie Verordening.

Bij de wijziging, gedateerd 31 augustus 1920, worden de volgende artikelen toegevoegd:

- artikel 1a. *De namen der straten en wegen worden, overal waar zij dit nodig achten, op de door Burgemeester en Wethouders aan te wijzen plaatsen en voor rekening der gemeente, aan gebouwen, muren of schuttingen aangebracht, op zoodanige wijze dat ze gemakkelijk leesbaar zijn.*

- artikel 1b. *Iedere eigenaar, vruchtgebruiker of beheerder van een gebouw, muur of schutting, is verplicht toe te laten dat de in artikel 1a bedoelde aanduidingen op de daartoe aangewezen plaatsen worden aangebracht. Het is verboden zonder toestemming van B. en W. de eenmaal aangebrachte aanduidingen weg te nemen, te schenden, onzichtbaar of onleesbaar te maken.*

- artikel 1c. *Alle percelen worden met een nummer gemerkt. Het nummeren der percelen heeft plaats voor elke straat of voor elken weg afzonderlijk in dier voege als door B. en W. zal worden bepaald. Afzonderlijke bovenwoning of bovenwoningen hebben hetzelfde nummer als de benedenwoning of het benedenlokaal, doch worden onderscheiden door de bijvoeging van de letters a, b, enz.*

(Bron: Stukken over te brengen naar Secretariearchief, zonder inv.nr.).

1920: Wijken en huisnummers in verband met de 10^e Volstelling.

In verband met de tiende volkstelling van 1920 (die gehouden werd in de nacht van 31 december 1920 op 1 januari 1921), stuurt het gemeentebestuur op 2 augustus 1919 aan de Topografische Inrichting te Den Haag op verzoek een kaart van Bergen met een lijst van de namen der 'bewoonde oorden':

Bergen (Kom)

Bergen aan Zee

't Woud

Sluis

Zuidergeest

Oostdorp

Zanegeest

(Bron: Stukken over te brengen naar Secretariearchief, inv.nr. 26).

In verband met deze volkstelling stellen B. en W. op 10 oktober 1920 een verslag op met een hoofdstuk 'Huisnummering':

'Volgens de oude regeling (1907) was bij de Algemeene Politie-verordening bepaald dat de nummering der huizen in deze gemeente zou geschieden volgens de wijken. Door de grote uitbreiding dezer gemeente is echter gebleken dat deze regeling niet meer voldoet, en werd besloten over te gaan tot een meer doelmatige regeling, welke rekening zou houden met de uitbreiding'. Bij Raadsbesluit van 31 augustus j.l. (1920) werd de Algemene Politieverordening in dezen zin gewijzigd, en zal de nummering thans geschieden straatsgewijze, links en rechts (...) terwijl met de vernummering is aangevangen en voor den 1en November 1920 alle huizen in deze gemeente straatsgewijze genummerd zullen zijn'.

Ook heeft het verslag een hoofdstuk 'Bevolkingsregister', waarin gemeld wordt dat door de nieuwe huisnummering het Bevolkingsregister geheel wordt bijgewerkt inzake straataanduidingen (...)

Eveneens bevat het verslag een hoofdstuk 'Wijken', waarin verwezen wordt naar de brief van 2 augustus 1919 aan de Topografische Inrichting, met de opmerking *'dat in 1920 de namen van de wijken alleen nog maar blijken te dienen voor de volkstelling en niet meer voor de huisnummers'.*

In verband met de volkstelling stuurt het gemeentebestuur op 15 december 1920 (vlak vóór de feitelijke telling) aan de Topografische Inrichting een gecorrigeerde lijst van bewoonde oorden:

Bergen (met Oostdorp)

Bergen aan Zee

Zuidergeest

Zanegeest

Sluis

Maar de tellinglijst van begin 1921 toont weer een andere indeling:

Kom

Sluis

Zuidergeest

't Woud

Bergen aan Zee

Zanegeest

Kanaaldijk

Overige

(Bron: Stukken over te brengen naar Secretariearchief, inv.nr. 26).

1920: Nieuw register.

Het raadsbesluit van 31 augustus resulteerde in een nieuw register van de vernummerde huizen. Het werd tussen 1 oktober en 1 november samengesteld.

De wijknamen zijn nu inderdaad verdwenen. De indeling van het boek is per straat. Links de wijkletters (A t/m H) met de oneven nummers; rechts de wijkletters met de even nummers. De meeste huizen en gebouwen hebben door deze wijziging in het nummeringsstelsel een geheel ander nummer gekregen.

Waarschijnlijk ten behoeve van de ambtenaar van de Burgerlijke Stand zijn in het boek bij alle nieuwe huisnummers de oude nummers uit 1918 er in rode inkt bijgeschreven.

In het register is een alfabetische lijst van alle straatnamen bijgesloten met verwijzingen naar de bladzijde nummers waar men deze namen vindt.
(Bron: gemeentearchief 1922-1969, inv.nr. 115).

1920: B. en W. nemen op 1 oktober 1920 het besluit dat de huisnumering per 100 nummers wordt aanbesteed en bij gedeelten gegund. De huisnummers aan te brengen op een wit vlak naast de deurpost met zwarte letters, onder vermelding van de wijkletters.
(Bron: Secretariearchief 1811-1921, inv.nr. 30).

Opmerkingen.

Het is vreemd dat in het nieuwe register van 1920 toch nog de oude wijkletters vóór de huisnummers zijn gezet. Kennelijk wilde de gemeente de koppeling van de wijkletters aan de huisnummers vanuit een oogpunt van oriëntatie voor verschillende doeleinden in stand houden. In dit verband is opmerkelijk dat in het Adresboek van Bergen Binnen en Bergen aan Zee', dat in 1921 door het Noordhollandsch Dagblad te Alkmaar werd uitgegeven, de wijkletters geheel achterwege zijn gelaten. Het boekje bevat een compleet alfabetisch register van de straten van Bergen, met de huisnummers (zonder wijkletters) en de namen van de hoofdbewoners. Alle straten die in het door de gemeente in 1920 vervaardigde register voorkomen, zijn in het boekje opgenomen. De uitgever heeft deze gegevens ongetwijfeld van de gemeente gekregen. (Het boekje heeft ook een alfabetisch register van de hoofdbewoners en hun adressen, d.w.z. straatnaam en huisnummer).

Nagegaan is hoe in

1. De Gids voor Bergen en Bergen aan Zee
 2. De Bergensche Bad-, Duin- en Boschbode
 3. De adverteerders in de jaren vóór en na 1920 hun adressen vermeldden.
-
1. In de Gidsen van 1908, 1909, 1914 en 1918 vindt men nog talloze hoge cijfers zoals die in 1907 waren vastgesteld, bijvoorbeeld Molenstraat 256, Oude Prinsweg 215 A. Ook geeft men nog huisnummers op met een wijkletter ervoor: Russenweg B 45 of Schoolstraat A 485. Maar in de gids van 1924 worden uitsluitend de nummers vermeld: Stationstraat 1, 4, 18.
 2. In een van de Badbodes van 1919 zien we o.a. nog: DorpsstraatA 146. Naast adressen zonder huisnummer: iedereen weet toch waar die zaak zit! In de Badbodes van 1920 en 1921 worden nog alle nummeringssystemen door de diverse adverteerders door elkaar gebruikt. Pas in 1922 en 1923 overheersen de normale 'hedendaagse' nummers. In 1924 vinden we: Oude Prinsweg 1, maar ook nog het enkele Stationstraat.

Letters achter een huisnummer, zoals in 1897 mogelijk werd gemaakt voor nieuw gestichte gebouwen ('het voorgaande nummer met bijvoeging van de letters a, b, c., enz. ') komen vrij veel voor, maar meestal in de vorm van hoofdletters (vooral de A) en in mindere mate de letters b, c of d. Enkele voorbeelden:

- in 1907 Lijtweg 365d;
- in 1914 Oude Prinsweg 215A
- in 1918 Molenstraat 255a
- in 1919 Stationstraat 191A
- in 1921 Dorpsstraat 25A.

In het register van huisnummers uit 1920 worden alle schuren (en dat blijkt er vele te zijn) met de letter s aangeduid. Bijvoorbeeld: Dorpsstraat 547s.

Latere vernummeringen en n nummeringen

In het eerder genoemde inventarisstuk 115 (Gaardersarchief 1922-1969) bevinden zich talloze brieven over overgenummerde percelen en over de huisnummertoekening in nieuw gebouwde wijken en straten en van nieuwe panden. De brieven zijn van 1935 en 1941 en verder van 1947 t/m/ 1968.

Vanaf 1935 betreft het (alleen) straatnamen en huisnummers.